

Kineserna investerar mycket och har bland annat byggt nya fotbollsanor runt om i landet.

Kulturella möten i Malawi

Text: A Joh. JOAKIM RADSTRÖM, illustrationer

I det afrikanska landet Malawi existerar nya politiska förvaltnings-system sida vid sida med byhövdningarnas traditionella ledarskap. Samhällen och markområden styrs och ärvs i vissa byar av män, men i andra av kvinnor. Ett projekt lett från Göteborgs universitet kartlägger hur denna nation fungerar.

MALAWI ÄR VISSERLIGEN ett av världens fattigaste länder men har också en mycket rik kultur, en brokig befolkning och en slående vacker natur. Det är här som Malawi-projektet, inom ramen för GUS Institut The Program on Governance and Local Development (GLD), genomförs. En bredd och ambliös satsning som ska leda till en ökad flexibilitet för lokal styrning och utveckling i bland annat Afrika och arabvärlden.

Det handlar om representation. Vi försöker föreställa hur olika familjsammansättningar och traditionella beslutstanser fungerar och hur de påverkar politik och lokalt samhällslyfte, säger Boniface Dulani, forskare inom GLD och lektor i statsvetenskap vid University of Malawi.

Vi möter Dulani och hans team på det charmerande och till beklagade kolonialstilskollet Sunbird Capital i Malawis huvudstad Lilongwe. Här kan forskarna och tillarbetarna börsta av väggmål och njuta av en lekande fruktjuke mellan interna ut till landsbygden, där merparten av sittlerna genomförs.

Ett viktigt arbete är att samla in svar till den så kallade Afrobarometer, där Boniface Dulani är tilläts-beskrivare. Afrobarometer är en jämförande serie med nationella och allmänna opinionundersökningar som mäter befolkningens attityder till demokrati, samhälls-styrning, ekonomiska och marknadsmässiga reformer, ledarskap och många andra frågor i över 30 afrikanska länder. Let people have a say är plattformens devis.

Människor kan börja ifrågasätta politiker som inte lyssnar på dem. Men ibland kanske inte politikerna ens vet vad de ska prioritera, säger Boniface Dulani, som också är doktor i statsvetenskap från Michigan State University i USA.

MARKNADSKVARTEREN HÄR I Lilongwe är ett tvärsnitt av dagens mångskiftande malawiska samhälle. De traditionella frukt- och grönsaksständern dignar av lokalt odlade vattenmeloner, tomater, kassavrotter och annat, men är enkelt resia med presentningar och barade trädstammar. Här är perserna överkomliga för de flesta. En bit bort har den sydafrikanska matkoncernen Shoprite byggt en ny stormarknad, men här handlar framför allt de välbemedlade.

En del i projektet är att använda resultatet från forskningen för att ge råd till politiker och andra beslutstattare och förmedla dem till anpassa sina beslut utifrån vad personerna i undersökningen sagt. Det kan vara känsligt, eftersom vissa politiker kan reisa sig på att forskarna tillger sig i den lokala styrningen, berättar Boniface Dulani.

Många säger att "malawierna vill ha det här, malawierna vill ha det där". Nu är det till exempel mycket fokus på att bygga fotbollssidan i olika distrikt, men är det vad folk vill ha? Jag tvivlar på det. Folk vill snarare ha tillgång till vatten eller mat.

En tur genom Lilongwes florerer bekräftar Boniface Dulanis ord. För bara några år sedan tillgick det den pompösa Bingu National Stadium, mestadels genom kinesiska kontraktspengar, och det byggs fler arenor

runt om i landet. Ända är det mer jordbruks frågor som engagerar merparten av befolkningen i Malawi- och inte minst Afrobarometer hjälper regeringen att visa vad det är för frågor.

Men om befolkningen inte är nöjda med politikerna kan byborna tillfalla på till alternativa ledare, vilket i Malawis fall ofta är lokala hövdingar eller byaktörer. Det är vanligt i ett land som Malawi, som är på gränsen mellan det djupa traditionella och en framväxande modernitet och urbanitet.

Om det finns någon landkonflikt i byarna kan folk gå till den lokala ledaren med till säga en kyckling eller en annan gåva, och så kanske hövdingen övertalar landet till personen ifråga, säger Mphiaso Mwandari, forskningshandledare inom projektet.

JUST LAND är nämligen en stor knäckfråga i det tillätsbefolkade Malawi. Bakgrunden är att mycket land i Malawi är så kallat sedvaneland, som ärvs och förärfas utifrån etniska och kulturella grupptillhörigheter. Det betyder att många malawier brukar mark enligt traditionell hövd, men utan att ha formella papper. I teorin, om än inte alltid i praktiken, finns därför en risk att traditionella ledare kan jaga bort dem som brukar marken om ledarna vill ha tillbaka den.

När folk inte har formella ägarbevis hamnar de i en osäker situation. Regeringen vill ändra på det genom en serie landreformer, men de stötte på mycket motstånd från traditionella ledare eftersom det skulle ta bort grunden till den makt som de hade, förklarar Boniface Dulani.

En särskilt viktig grupp att uppmärksamma är kvinnornas situation, bland annat i traditionella samhällen längt nie på landsbygden.

Vi undersöker om kvinnor har samma tillgång →

Stor fattigdom – och stora skuldkar. Malawi är ett av världens fattigaste länder och har en medellevslängd på endast 63 år. Samtidigt finns stora skuldnader i landet, främst på ekonomiska tillgångar och aspekter som kultur, etnicitet, konsumtionsordning och annat.

Den som gör de sociala förändringarna i kvinnors liv är inte politiken utan de som lever i de sociala systemen som de lever i. © 2018. All rights reserved. All text under this photograph is the property of the author and is not to be reproduced without permission.

som män till samhällsfrågor såsom utbildning eller om de kan äga land, säger Wilness Alfonso, tilldane för projektet, tillika biträdande sekreterare vid malawiska Institute of Public Opinion and Research (IPO).

Men heller kvinnor är emellertid så låga att kartägga i ett så mångfacetterat land som Malawi. Ifrånt ärs land och tillgångar från en malawisk familj på faderns (så kallad patrilineära), men påbäddade ofta snarare på moderns (matrilinära). Detta påverkar i sin tur alla kvinnors och mäns ställning inom hemmet, i byn och i relation till lokalpolitiken.

Närbestämda byggnad är patrilineära och matrilineära, där den yngsta kvinnan i ett patrilineärt samhälle flyttar till moderns by och husstall, medan det i ett matrilineärt samhälle är mannen som flyttar till kvinnans.

DETTA KAN VERKA övrigt för en utomstående, men faktum är att många kulturer i denna del av världen erkänner lämpande formella ställningar för kvinnor genom just sådana sedvänjor. I Malawi betyder Boniface Dufant att majoriteten av husställen är matrilineära och matrilineala. Samtidigt gör det inte automatiskt att kvinnor i matrilineära samhällen är säkrare än på andra landskap eller andra aspekter än kvinnor i patrilineära samhällen.

Nej, för i matrilineära samhällen spelar kvinnornas roller en stor roll i familjelivet. I förklarar kvinnorna land, men i realiteten har farföräldrarna makten att säga ut kvinnorna, säger Boniface Dufant.

Det förmer kvinnors roll i arrangemanget i matrilineära kulturer kan på detta sätt få direkt motsatta effekter. Ellersom de ingilla männen har någon formell äganderätt i husställen kan de bli följliga och ibland till och med följliga mot kvinnorna i familjen.

En exempel från en broschyr från en malawisk kvinnorsorganisation pekar på hur en familjeför med dyckesproblemen och stora spelkänslor erbjuds en äldre man som var skyldig pengar att få gilla sig med hans dotter. Spelaren och hans familj älskade en matrilineär kultur.

- Det kan ju en del makar en tveklöst för att inte bry sig om sina egna barn. Men de kan i sin tur ha en spel som har varit - och de blir då dessa mäns ansvar! säger Boniface Dufant.

AV DENNA ANLEDNING kan därför kvinnor i matriarkala samhällen ha mer makt, och vara mindre utsatta för sexuella våld i hemmet, än kvinnor i patrilineära samhällen.

Samtidigt är situationen i Malawi ännu mer komplex. Kvinnor kan till exempel också vara ledare och byråche i vissa byar - något inte ens Boniface Dufant eller hans kollegor hade förväntat sig när de påbörjade sin tjänst.

- Ifrånt kan dessutom modern komma från ett matrilineärt familjesystem och mannen från ett patrilineärt. Nu vill vi försöka förstå hur dessa förhållanden påverkar politik och sociala relationer.